

Meerjarenvisie 2022- 2026

van het Arminius Instituut/Remonstrants Seminarium

Sta op! Hij roept u!

(Marcus 10:49)

Uitgangspunten

- Het Arminius Instituut ziet zich als de bron van de traditie/theologie van de Remonstranten. In een kleiner wordend kerkgenootschap is zij een centrale institutionele waarde van waaruit initiatieven en activiteiten nodig zijn om de Beleidsvisie 2020 - 2030 van de Remonstranten te ondersteunen.
- Het Arminius Instituut gaat zich in de komende jaren richten op het actualiseren en versterken van het curriculum voor de Remonstrantse predikant. Hierin staan de Remonstrantse traditie en theologie centraal, afgestemd op de beleidsvisie van de Remonstranten 2020 - 2030 rond het thema 'Heilig'. De komende periode herijken we het curriculum.
- Daarnaast zoeken we expliciet aansluiting bij het innovatieprogramma van de Remonstranten en gaan we op zoek naar vormen van ondersteuning voor (levensbeschouwelijke) professies buiten de kerk. We gaan voor impact op zingeving.
- We proberen de huidige hoge populatie aan studenten te handhaven zodat velen in verschillende professies de vrijzinnige boodschap kunnen uitdragen. We gaan dat doen in samenwerking met andere universiteiten en een veelheid aan maatschappelijke partners en netwerken.
- Het Instituut zal het huidige nascholingsprogramma verder uitwerken, dat ook open staat voor andere kerkgenootschappen. We zoeken expliciet samenwerking met andere opleidingsinstituten.
- Het instituut gaat leden en vrienden, als ook gemeenten van de Remonstranten meer betrekken bij het werk door op het terrein van publiekstheologie initiatieven te nemen.

Dit stuk is reeds geruime tijd onderweg: na een goede afstemming met de CoZa hebben er twee online meetings plaatsgevonden met gemeenten, in voorbereiding van het College van Overleg van 9 april 2022. Daarnaast is het besproken in het Convent van predikanten en met de huidige studenten van het seminarium. Daarmee zijn ten behoeve van de Algemene Vergadering de belangrijkste interne stakeholders geraadpleegd. U treft opmerkingen en vragen uit deze gesprekken aan. Niet alle vragen zijn reeds beantwoord: ze staan soms ook als een reminder of als een twijfel geformuleerd: met die opmerkingen houden we dus in de toekomst rekening, ook als de hoofdlijn van deze meerjarenvisie wordt aangenomen door de AV. Na de AV gaan we met de externe stakeholders (Vrije Universiteit, Vrijzinnig Universitair netwerk, PYHU en andere vrijzinnige geloofsgemeenschappen) in gesprek.

Sta op! Hij roept u!

1. Inleiding

Het Arminius Instituut is het opleidingsinstituut en het wetenschappelijke centrum van de Remonstranten en als zodanig dienstbaar aan en geworteld in het Evangelie van Jezus Christus. Het Arminius Instituut wil in een post-seculiere wereld - die op alle niveaus gekenmerkt wordt door onzekerheid, ontregeling, ongelijkheid, crisis en verdeeldheid - ontdekken hoe en waar mensen het Heilige zoeken en ervaren, en leren hoe wij daar als remonstrants christelijke geloofsgemeenschap creatief, vernieuwend en faciliterend op kunnen inspelen ten behoeve van een humane en duurzame wereld voor huidige en toekomstige generaties..

Het Arminius Instituut ziet haar meerwaarde en bijdrage in het doen van gericht onderzoek, het opleiden van levensbeschouwelijke professionals en het ontwikkelen van valoriserende activiteiten. Door vernieuwend en ondersteunend in te spelen op hoe mensen het Heilige in deze wereld zoeken, vinden en duiden ten behoeve van een humane en duurzame wereld voor huidige en toekomstige generaties. In oecumenisch kader onderzoeken we hoe het christelijk geloof voor de 21e eeuw richtinggevend kan zijn.

Het Arminius Instituut ziet zich derhalve als de bron van de traditie/theologie van de Remonstranten. In een afnemend kerkgenootschap is zij een centrale institutionele waarde van waaruit initiatieven en activiteiten nodig zijn om de Beleidsvisie 2020 - 2030 van de Remonstranten te ondersteunen.

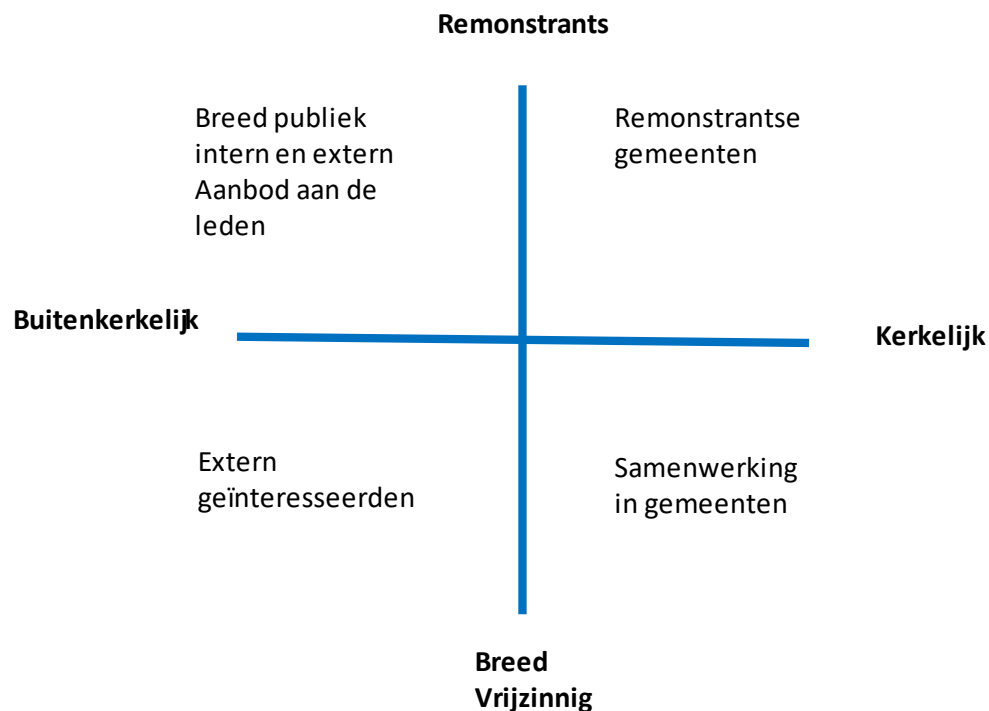
Het schrijven van een meerjarenvisie in 2022 is echter spannend. Aan de ene kant willen we een visie neerleggen die aansluit op de Beleidsvisie van de Remonstranten, die recht doet aan de academische context van het Arminius Instituut en die perspectief biedt voor Remonstranten en Vrijzinnigheid in de toekomst. Anderzijds is de financiële basis van het Arminius Instituut erg onzeker in een context van een kleiner wordend kerkgenootschap en in een samenleving waar verharding de mildheid van tolerantie verdrukt.

Het Arminius Instituut is een universitair centrum waar academisch niveau voorop staat. Het instituut werkt dan ook niet alleen met de Remonstranten maar beweegt in een netwerk van andere seminaria, faculteiten, onderzoeksgroepen, visitaties en andere partijen. De beroepspraktijk bevindt zich evenmin op een eiland: om met andere seminaria, kerken en predikanten de dialoog te blijven vinden is een focus en een taal nodig waardoor oecumene en samenwerking mogelijk wordt. De focus van (academisch) onderzoek, educatie en valorisatie is gericht op het genereren, analyseren, toepassen en communiceren van kennis en inzichten inzake ervaringen, duidingen, vindplaatsen en praktijken van het Heilige (waaronder hier mede wordt begrepen het Goddelijke; ultieme, waardevolle) - in een context van kwetsbaarheid, ontregeling, verwondering en verlangen naar verbinding. Doel is het ondersteunen, vernieuwen en verbinden van bestaande spirituele en sociale praktijken, en het ontdekken, exploreren en faciliteren van nieuwe praktijken, in samenwerking met andere organisaties. Dit alles ten behoeve van een humane en duurzame wereld voor huidige en toekomstige generaties.

Dit houdt in dat de Remonstrantse theoloog 2030 zich adequate kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes in een continu leerproces eigen moet maken om visionair, ondernemend, innovatief, co-operatief, verbindend, inspirerend en coachend te kunnen acteren op alle drie de genoemde niveaus.

Wij zijn ons ervan bewust dat het Arminius Instituut één van de weinige instituten is die als (wetenschappelijke en maatschappelijke) inspiratiebron kan dienen voor het bredere veld van de vrijzinnigheid: een taak die wij met liefde vervullen.

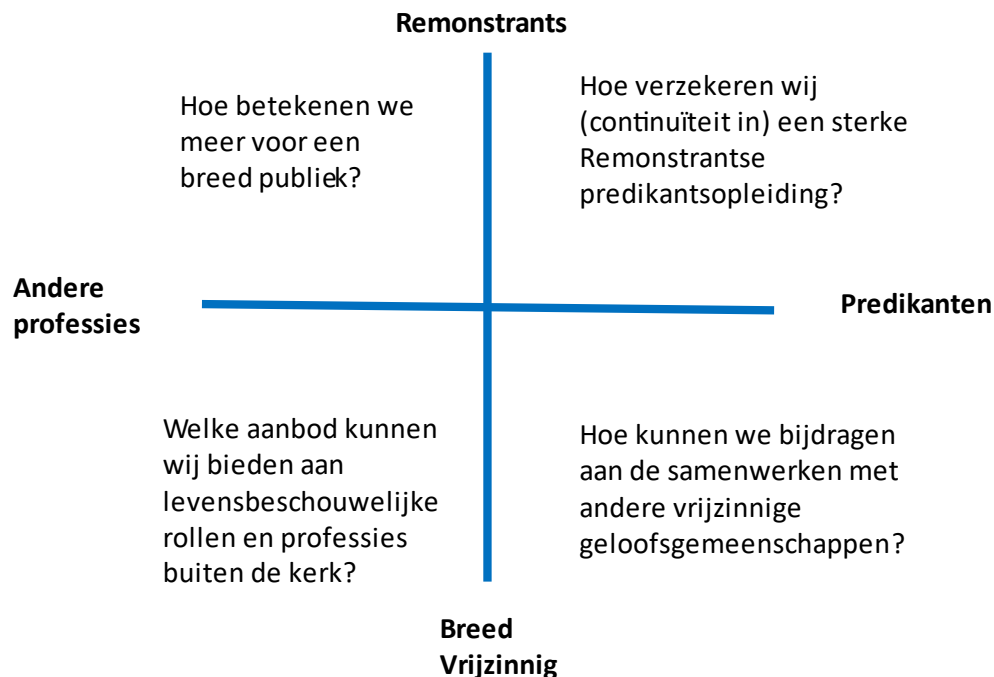
Het seminarium is geen alleenstaande instelling maar een actief en vooruitstrevend onderdeel van de Remonstranten. Alleen met een brede gezamenlijke inspanning tussen alle gelederen kunnen de uitdagingen van de toekomst tegemoet worden getreden. Vanuit de opvatting van de bijzondere (academische en opleidingsgerichte) positie van het seminarium, willen we de bijdrage meer in lijn brengen met het innovatiebeleid van de Remonstranten. In de notitie omtrent dit innovatiebeleid heeft de CoZa aangegeven te werken vanuit de volgende kwadranten:

Traditioneel houdt het seminarium zich in haar kerntaak bezig met het kwadrant rechtsboven: de opleiding tot predikant in de Remonstrantse gemeenten. Ook de publiektheologie en de nascholing met andere vrijzinnige kerken komen in deze meerjarenvisie voor. De kracht van het innovatiebeleid is de brede aanpak: op vier verschillende vlakken nemen Remonstranten het initiatief om zich verder te ontwikkelen en scherper te profileren. Deze aanpak stelt ook vragen aan het seminarium: welke rol of inhoud kan het seminarium leveren voor dit beleid én zichzelf in de academische omgeving blijven rechtvaardigen? Want hoe men het ook wendt of keert: ook de universitaire eisen moeten worden gehaald indien we relevant willen blijven.

Het seminarium heeft het kwadrant van de Remonstranten vertaald naar vier vragen, die verder in deze meerjarenvisie worden uitgewerkt:

Fig. 2 Vertaling naar vragen voor Arminius Instituut

Deze vragen worden (met de klok mee) kort toegelicht:

Zoals gezegd is de kern van het Seminarium gelegen in de predikantsopleiding (rechtsboven). Op basis van het de beleidsvisie 2030 moet het curriculum van deze studie worden herzien. Deze herziening is gepland voor 2022. We zoeken hiervoor inhoudelijk en praktisch een intensivering van de samenwerking met de andere seminaria op het protestantse erf, waar dat gewenst, nuttig en verantwoord is. Het aspect van de continuïteit is ingevoegd omdat zowel de hoogleraar als de meest centrale docent aan het seminarium over ongeveer 4 tot 5 jaar met pensioen gaan en de opvolging moet worden geborgd.

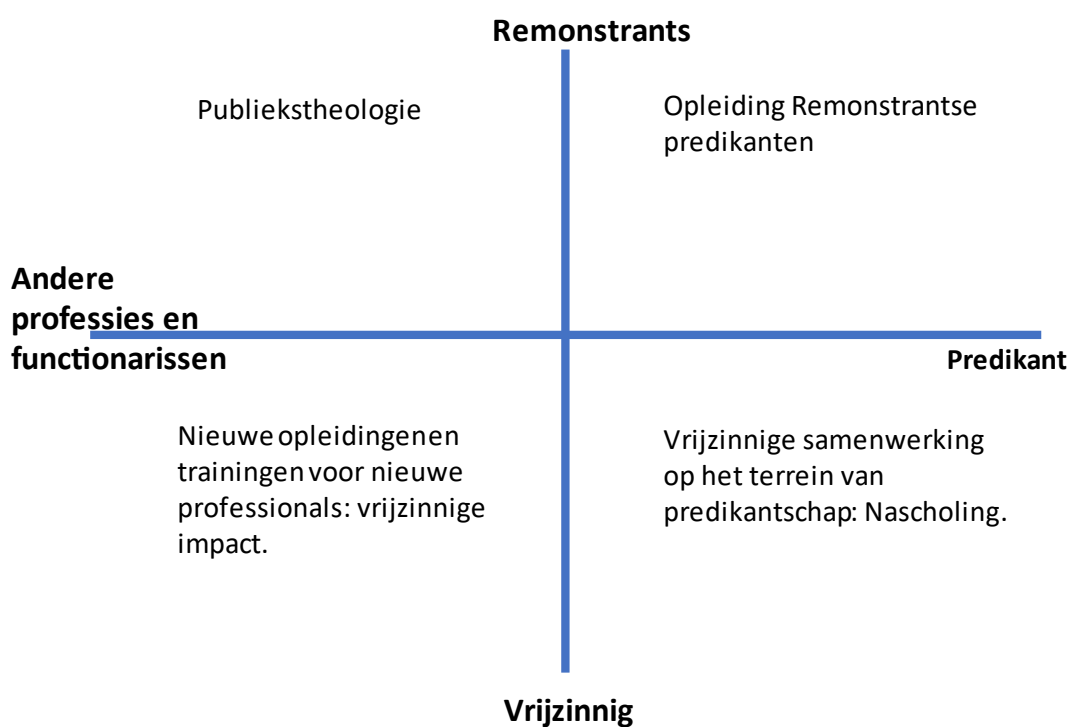
De rol van het seminarium met betrekking tot de vrijzinnige samenwerking verdient een goed gesprek met de andere (vrijzinnige) geloofsgemeenschappen. De rol van het seminarium is daar vooral gericht op de nascholing van predikanten. Een aanbod daartoe bestaat ook bij bijvoorbeeld de Doopsgezinde Sociëteit maar gelet op de beschikbare middelen bij alle kerken is een overleg over afstemming van het aanbod van nascholing verstandig. Bovendien is het goed om predikanten van andere geloofsgemeenschappen mee te nemen in ontwikkeling van de Remonstrantse theologie.

Met een jaarlijkse instroom van 6 á 7 studenten en de ambitie om dat niveau te handhaven, creëren we automatisch een groep enthousiaste hoogopgeleide professionals die op andere wijze invulling gaan geven aan hun levensbeschouwelijke professie dan het (fulltime) predikantschap. En voor zover men al (deeltijd) predikant wordt, zullen er andere werkkringen zijn waarin men actief is. Steeds

vaker zien wij proponenten het ambt combineren met andere beroepen: niet uit noodzaak maar ook om te verbinden en te versterken. De klassieke fulltime remonstrantse predikant zal steeds minder het einddoel zijn van de studenten. Het seminarium beschouwt de groep van levensbeschouwelijke professionals buiten de kerk als een geweldige kans: Remonstrantse ambassadeurs in allerlei kringen en professies. De vraag is hoe wij hen het beste kunnen ondersteunen met opleidingen en trainingen. Dat gaan in de vorm van een project onderzoeken en uittesten.

Last but not least is er de vraag welke rol het Seminarium kan spelen in het licht van de publiekstheologie: de directe verbinding tussen wetenschap en leden van de Remonstranten. Deze vraag betreft de wijze waarop deze verbinding plaats vindt (leergangen, webinars), de inhoud ervan (wetenschappelijk of ‘populair toegankelijk’) en hoe de interactie verder tot bloeiende resultaten kan leiden.

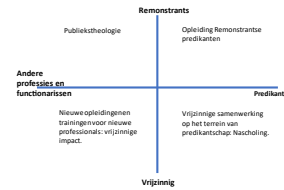
Of, om het weer in de kwadranten aan te geven: in deze visie zien wij vier velden waarop het seminarium actief zou moeten zijn. Hierbij hebben wij de terminologie van de horizontale as gewijzigd in een voor een opleidings- en onderzoeksinstituut passende formulering.

In het convent van predikanten is de reactie wisselend: enerzijds is er grote zorg dat de traditionele predikantenopleiding te veel ondersneeuwt bij de nieuwe wegen, anderzijds zien velen ook de noodzaak en de uitdaging om goede verbinding te leggen met waarden en zingeving in andere beroepen of omgevingen (bedrijfsleven, onderwijs, zorg etc). Anders gezegd: verbinding van de kwadranten en balans is van groot belang.

De studenten van het seminarium hebben aangegeven dat dit overzicht een helder inzicht geeft. Fijn dat het niet helemaal is dichtgetimmerd en ruimte blijft bieden voor een voortdurende dialoog tussen gemeenten, convent, studenten en buitenwereld over de invulling van de onderdelen.

2. Actuele situatie Arminius Instituut

Het Arminius Instituut bestaat uit het Remonstrants Seminarium en een kenniscentrum: feitelijk is het één geheel en noemen we het seminarium al enige tijd het Arminius Instituut. Het seminarium is in de kerkorde geborgd - en dus het gehele Arminius Instituut – en bestuurd door een College van Curatoren. Dit College legt jaarlijks verantwoording af aan de Algemene Vergadering van Bestuur. Ten aanzien van de beschikbare middelen treedt dit College in overleg met de Commissie tot de Zaken. De rector van het instituut is q.q. adviseur van de Commissie tot de Zaken.

De **remonstrantse predikantsopleiding** kent een driejarig en een tweejarig mastertraject. Van het driejarige mastertraject maakt al jaren geen student gebruik. Desalniettemin kan het zonder veel extra inspanningen als mogelijkheid gehandhaafd worden, aangezien de meeste typisch remonstrantse vakken ingevuld kunnen worden vanuit het cursusaanbod van de tweejarige opleiding.

Het tweejarig studietraject (120 ECTS) bestaat uit een eenjarige **masterstudie Spiritual Care** aan de Vrije Universiteit, Faculteit Religie en Theologie (60 ECTS) of een daaraan gelijkwaardige opleiding en een seminariumjaar van het Remonstrants Seminarium. 60 ECTS staat voor een voltijds studiejaar. De studie kan in deeltijd gevolgd worden, zodat de studieduur langer wordt, maar de studielast blijft gelijk. Het curriculum van het seminariumjaar bereidt studenten verder voor op het proponentschap binnen de Remonstrantse Broederschap.

Als algemeen einddoel voor het als post-master binnen de VU aangeboden seminariejaar geldt dat de student voldoende kennis, inzicht, vaardigheden en attitude verwerft om het predikantschap en andere theologische beroepen in de laat-moderne samenleving in een voortgaand leerproces zelfstandig te kunnen uitoefenen. Het gaat dus om het aanleren van een theologische en professionele bekwaamheid tegen de achtergrond van en in gesprek met de huidige seculiere context.

Voor de andere activiteiten verwijzen wij graag naar de verslagen in de Handelingen. Daarin is opgenomen dat het Arminius Instituut als centrum voor Remonstrantse theologie jaarlijks voorziet in een aanbod van **symposia en studiedagen**, niet zelden in samenwerking met andere academische en kerkelijke partners. Er is een jarenlange goede samenwerking met het **convent**. Anbeek bezoekt gebruikelijk de conventsbijeenkomsten. Dicou voorziet het convent met regelmaat van nascholingsuggesties. De staf voorziet in **theologische publicaties** en participeert in landelijke werkgroepen van de remonstranten. Zie voor de details van dit alles de verslagen van het Arminius Instituut in de jaarlijkse Handelingen voor de AV van Bestuur.

Samenwerking is er op het academische terrein met het Doopsgezind Seminarium, met het CCBI (Contextuele Bijbel Interpretatie) en incidenteel met anderen, zoals het ACHHP (Amsterdam Centre for the History and Heritage of Protestantism) en uiteraard met de wetenschappelijke collega's van de Faculteit Religie en Theologie.

Het **Remonstrants Seminarium** kan zich sinds enige tijd verheugen op een hoog aantal ingeschrevenen: thans 19. Ook zijn er 9 studenten afgestudeerd in de periode 2016-2020. Afgezet tegen vergelijkbare ambtsopleidingen betreft het momenteel een grote groep. Nog maar vijf jaar geleden waren er (al jaren lang) geen studenten en werd er geen regulier onderwijs gegeven. Het in het leven roepen van een tweejarige master is buitengewoon succesvol gebleken. Als gevolg daarvan zijn al heel wat vacant komende remonstrantse gemeentes van de afgelopen jaren voorzien van een remonstrants opgeleide kandidaat. De laatste veertien proponenten zijn (in deeltijd) allemaal als predikant aangesteld in een Remonstrantse gemeente, of werken als geestelijk verzorger met een remonstrantse zending. Allen hebben verder passend emplooi gevonden: een luxe als men dit vergelijkt met het predikantentekort in andere kerken in binnen- en buitenland.

Een behoorlijk gedeelte heeft de ambitie gemeentepredikant te worden. Anderen richten zich op een toekomstige betrekking als geestelijk verzorger of op verdieping van hun huidige beroepspraktijk als geestelijk verzorger, en dat met een remonstrantse zending. Er worden jaarlijks, of een enkele keer tweemaal per jaar, toelatingsgesprekken gehouden met nieuwe geïnteresseerden.

In deze meerjarenvisie kiest het Arminius Instituut expliciet om de primaire focus te leggen op twee velden: de versteviging en modernisering van de predikantsopleiding in de Remonstrantse traditie én het onderzoek naar andere vormen van inspiratie en ondersteuning bij andere beroepsgroepen (oftewel: een prioriteit bij Rechtsboven en Linksonder). We nemen initiatieven en exploreren in tweede instantie op de twee andere velden: publiektheologie en nascholing (Linksboven en Rechtsonder).

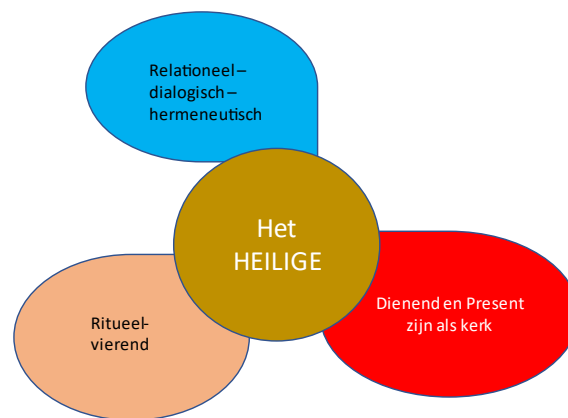
3. De nieuwe leerlijnen van het Arminius Instituut

Op 28 november 2020 heeft de Algemene Vergadering van de Remonstrants Broederschap de *Beleidsvisie 2020-2030: Remonstranten, een bezielde verband* met grote meerderheid van stemmen aangenomen. In die ‘Beleidsvisie 2030’ wordt ook aandacht besteed aan de predikant van de toekomst. De rol van de gemeentepredikant zal zich ontwikkelen naar die van **verhalenverbinder, inspirator en pastor**. Die drieslag zal niet in dezelfde mate telkens in één persoon vertegenwoordigd zijn, maar geeft wel de contouren aan van het predikantschap van de toekomst. De predikant moet in staat zijn de verhalen van mensen, de verhalen uit de samenleving, te verbinden met verhalen uit de Bijbelse en kerkelijke traditie. Dat vraagt van de predikant dat zij/hij in staat is zich competent te bewegen op het grensvlak van theologie, samenleving en leven. Vervolgens is zij/hij inspirator en dus in staat de gemeente te enthousiasmeren op weg naar een betekenisvolle en levendige gemeenschap. Ten slotte is zij/hij pastor, die in gemeenten en (zorg-)instellingen mensen bijstaat in individuele en groepscontacten.

Uit de gesprekken met de gemeenten: Het is van belang om het seminarium in dienst te stellen van die ene opdracht: hoe kunnen wij voldoen aan de opdracht om God te eren en te dienen en welke rol speelt het seminarium daarbij?

De bovengenoemde drie competenties vormen het uitgangspunt waarop de opleiding op het Seminarium is gebaseerd. De beleidstermen worden vertaald in de verschillende wetenschapsgebieden en aandachtsvelden van de opleiding. De verhalenverbinder betreft het zoeken naar relaties tussen mens en schrift, de dialoog zoekend en de wijze van vertellen en verhalen. De termen die wij daar aan hangen zijn 'relationeel-dialogisch-hermeneutisch'. Op deze wijze kunnen wij aansluiten bij het begrippenkader in de wetenschappelijke sfeer. De term 'ritueel-vierend' zijn voor ons verbonden aan de rol van de inspirator. Tot slot vertalen wij de pastor naar termen als dienend aan de mens en present in de samenleving. Voor ons hangen de drie rollen ook samen met het onderwerp dat in alle theologiestudies en seminaria centraal staat: het benaderen van het heilige.

Relationeel-dialogisch-hermeneutisch (1) gaat over relaties, ontmoetingen, elkaar wederzijds verstaan en geïnspireerd raken. Verhalen van mensen, gemeenschappen, en organisaties in de huidige wereldtijd kunnen lezen en deze verbinden met de wijsheidtradities waar Remonstranten al vier eeuwen uit putten.

Ritueel – vierend (2) gaat over het voltrekken van rituelen en vieringen die ons door de traditie aangereikt worden, in het aangezicht van hedendaagse tragiek, leed, schoonheid, vreugde, dankbaarheid en solidariteit.

Dienend en present in de wereld (3): Vanuit onze remonstrantse vrijzinnige inspiratie en kritische visie, onze ethiek van tolerantie, laten we onze stem in het publieke domein klinken. Wij zoeken samenwerking met partners ten behoeve van een humanere en duurzame wereld.

De drie invalshoeken van competenties centreren zich rondom **het Heilige, het Onnoembare, God (4)**. Het Heilige verschijnt, ontregelt, breekt mensen open, doet hen verstillen en verstommen. Het Heilige voedt ons verlangen, bezielt, brengt ons met elkaar in gesprek en is de bron van ons verbeelden en onze inspiratie om ons te willen inzetten voor een humane en duurzame wereld voor huidige en toekomstige generaties.

Deze vier begrippen gaat het Arminius Instituut de komende tijd vertalen naar het curriculum: lijnen die we dwars door de vakken, de projecten en de stage zullen verankeren en herkenbaar zullen maken. Wij noemen die doorkruisende lijnen hier verder 'leerlijnen'.

Vanuit het convent van predikanten is aangegeven dat er grote steun bestaat voor de zoektocht naar het Heilige en de waarden die daaraan gegeven worden. Als we dat als remonstranten inhoudelijke zouden kunnen verdiepen als inhoudelijk motief naar alle vier de kwadranten – zoals door dit stuk wordt beoogd – kunnen we interessant zijn voor de samenleving. Het is aan ons om de heiligheid te ontdekken in de waarden die mensen hoog hebben. Het gaat daarbij bijvoorbeeld lang niet altijd over God maar bijvoorbeeld over het van hard naar zacht mens worden.

De studenten van het seminarium ervaren deze vier 'lijnen' als prikkelend. Het centrale thema – 'op zoek naar het Heilige' - is goede gekozen en gepositioneerd.

4. Remonstrantse predikanten voor 2030 (rechtsboven)

In de loop van studiejaar 2022/23 zal de staf van het Arminius Instituut het huidige curriculum toetsen en uitwerken, op academisch relevant niveau en met oog op een goede invulling van het beroep van predikant, geestelijk verzorger of wellicht ook anderen. Elk opleidingsonderdeel zal gerelateerd worden aan een van de basisdimensies van het predikantschap (Beleidsvisie 2030) en aan de competenties voor het handelen als vrijzinnig voorganger (Jaarplan 2020). Er zal kritisch getoetst worden welke dimensies en competenties in het huidige curriculum aangepast moeten worden. Vervolgens zal onderzocht worden hoe de vakken met het oog op de gewenste eindcompetenties van de studenten bijgesteld kunnen worden en welke deskundigheid daarvoor binnen de staf ontwikkeld moet worden (dan wel van buiten aangetrokken moet worden).

De hoofdlijnen van deze herijking van het curriculum kan al worden gegeven:

- Het centrale vak Remonstrantica zal niet alleen vanuit kerkhistorisch perspectief worden gegeven maar ook vanuit de theologische actualiteit;
- De thans aan de opleiding voorafgaande zelfstudie basis Bijbelkennis zal worden beperkt van 6 naar 3 ECTS. In het curriculum zal het vak Bijbelse Theologie worden ontwikkeld ter grootte van 6 ECTS. Per saldo een uitbreiding op dit onderwerp;
- Het huidige vak Systematische Theologie wordt doorontwikkeld naar een vak Dialogische Theologie en Godsdienstfilosofie;
- Het vak Pastoraat zal worden uitgebreid en zich ook richten op maatschappelijke samenwerking;
- De huidige vakken Ecclesiologie en Homiletiek worden in één kader van 6 ECTS samengevoegd;
- De eindschrijft verdwijnt (deelnemers hebben die proeve reeds doorstaan in masterstudie) en vervangen door een samenvattend en reflectief essay, toegepast op één of meer nieuwe leerlijnen.

Vanuit het convent is aangegeven dat de versterking van het vak pastoraat misschien in de context moet worden gezien van de opleiding Spiritual Care: is een uitbreiding van dit vak in het seminariejaar dan nog wel nodig? Zou hiermee niet meer ruimte voor traditionelere vakken kunnen ontstaan?

Pastoraat is ook een onderwerp dat met de studenten is besproken: zeker in tijden van pandemie en oorlog. Zij menen dat dit vak versterking nodig heeft, juist in goede balans met de master spiritual care.

De studenten van het seminarium zien – in combinatie met de vier verschillende kwadranten – mogelijkheden om de verschillende beelden van predikantschap (van de klassieke predikant tot aan de vernieuwende verbinder: aan beiden blijft behoefte bestaan) goed vorm te geven. Men verwelkomt zowel de versterking van de Bijbelse theologie en godsdienstfilosofie alsook de meer maatschappijgerichte en creatievere invulling van het activiteitenpalet van het Instituut. Voor beiden geldt dat het een stap in de goede richting is maar nog een weg te gaan.

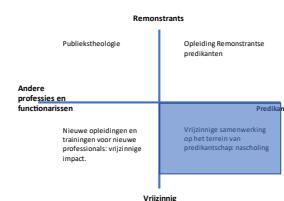
Dit wil niet zeggen dat het concrete curriculum al tot en met 2030 vaststaat: er zal veel moeten worden ingevuld en uitgewerkt. Met deze aanpassingen is een logischer, moderner en verdiepende studie tot predikant mogelijk.

De predikant van 2030 heeft op veel gebieden kennis en competenties nodig, zoals hierboven beschreven. De eis om de grondtalen van de Bijbel (Hebreeuws en Nieuwtestamentisch Grieks) te beheersen, is al vervallen. Het kost relatief veel tijd om deze talen zodanig goed te beheersen dat hiermee een grondige exegese kan worden gepleegd. Wel zal in de opleiding aandacht zijn voor Bijbelse theologie, om op die wijze predikanten op te leiden met een voldoende niveau aan kennis van de Bijbel en zijn achtergronden. Bij aanmelding van een student wordt door het College van Curatoren bepaald of het beginniveau qua kennis voldoende is of dat er aanvullende eisen moeten worden gesteld.

Gemeenten consultatie:

- *Waar een student dat wenst zal de studie van de grondtalen wel geborgd moeten worden. Dat hoeft niet in het seminarium zelf, maar wel in de directe omgeving, bijvoorbeeld een faculteit.*
- *Willen wij echt ons gedachtengoed voortzetten is een academische inbedding met wetenschappelijk onderzoek essentieel.*
- *Breng de retraites onder de aandacht van de studenten en promovendi.*

5. Nascholing in de breedte van de Vrijzinnigheid (rechtsonder)

De dynamiek van het religieuze veld en het versterken van het vrijzinnige geluid vragen om voortdurende actualisering van ervaringen en kennis. Het Arminius Instituut zal daarom in samenwerking met partners voorzien in een breed en actueel **nascholingsaanbod** voor predikanten en geestelijk verzorgers. Van dat aanbod kunnen ook andere professionals gebruik maken, zoals predikanten en geestelijk verzorgers van **andere kerkenovertuigingen**, ongebonden en ambulante geestelijke verzorgers, docenten godsdienst/levensbeschouwing, religiejournalisten enzovoorts. Gegeven de budgettaire randvoorwaarden zullen vanaf 2021 meer kostendekkende of marktconforme tarieven moeten worden betaald door de deelnemers, de gemeenten (werkgevers) of andere instellingen.

Het aanbod is enerzijds gericht op het actualiseren van de kennis van de predikanten en anderen, door ze op een academisch verantwoord niveau in aanraking te brengen met de nieuwste ontwikkelingen in de theologie en de religiewetenschappen, en anderzijds op het ontwikkelen en bevorderen van nieuwe vaardigheden, bijvoorbeeld in de omgang met digitale media, het cultureel en religieus ondernemerschap, en nieuwe vormen van ritualisering.

Uit de gemeenten:

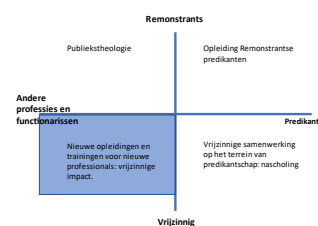
- *Denk eens na of de vraagstelling naar de aard van de beroepsbeoefening van kleinere gemeenten, samenwerkingsgemeenten en (relatief) grotere gemeenten wel hetzelfde is.*
- *Hebben predikanten wel in beeld hoeveel gemeenteleden dagelijks met zingevingsvragen bezig zijn? Huisartsen, verpleegkundigen, docenten? Zijn alle predikanten wel geëquipeerd om die gesprekken met andere professionals te voeren?*
- *Kerk-zijn is voor veel jonge mensen niet meer iets dat van bovenaf komt, maar juist van onderop groeit. Kunnen alle predikanten dergelijke processen (bege)leiden?*
-

De studenten van het seminarium vragen – in nascholing of wellicht zelfs in hoofdopleiding – aandacht voor training en scholing op het gebied van ondernemerschap (een aantal predikanten is steeds vaker (gedeeltelijk) ondernemer/zelfstandige, leiderschapontwikkeling en bijvoorbeeld fondswerving.)

Het Arminius Instituut zal predikanten en geestelijk verzorgers adviseren bij de invulling van hun studieverloven. Ook zal zoveel mogelijk getracht worden wegen te vinden om de resultaten van die studieverloven te delen met de collega's, bijvoorbeeld in conventsbijeenkomsten, via (al dan niet digitale) publicaties, met werkmateriaal of op studiedagen.

Voor iedere academische professional geldt dat Nederland te klein is: het Arminius Instituut zal dan ook initiatieven ontwikkelen om meer internationale uitwisseling en afstemming te organiseren. Zo wordt overwogen om aan te sluiten bij Oikosnet. Dat is niet alleen een aanmerkelijke verbreding voor de personen in kwestie, het plaatst ook het seminarium als geheel in een internationale dynamiek van soortgelijke instituten.

6. Aanbod andere professies (linksonder)

Het is kenmerkend voor de Remonstrantse traditie dat wij verkennend optreden tussen kerk en cultuur, tussen geloven en zoeken. De Remonstrantse traditie is per definitie naar buiten gericht en zoekt naar verbinding tussen mensen in het christelijke en humanistische gedachtengoed.

Op deze lijn willen we door. De samenleving maakt een spannende tijd door met de oorlog in Oost-Europa, de klimaatcrisis en de coronacrisis: er is veel aandacht voor zingevingsvragen. Als christenen zijn we ervan overtuigd dat oude waarden als goed rentmeesterschap en gastvrijheid weer opnieuw tot bloei kunnen komen als we hieraan in de praktijk vorm weten te geven. Niet alleen in de kerken maar juist in de samenleving. Het Arminius Instituut wil mensen gaan ondersteunen in die vragen om zo ook buitenkerkelijk aan een zichtbaar profiel van vrijzinnigheid te werken.

We willen gaan kijken hoe wij andere beroepsgroepen kunnen versterken: wij gaan voor vrijzinnige **impact**. Er zijn veel beroepsgroepen waar deze vragen ook onderdeel zouden moeten uitmaken van de professionalisering maar waar deze existentiële dimensie ontbreekt. Waarom doe ik wat ik doe? Hoe vertaal ik de dreunen van deze tijd op mijzelf en op mijn beroepsuitoefening? Iedere professional komt in de komende jaren mogelijk op een geheel nieuwe wijze voor zingevingsvragen te staan. Het vraagstuk sluit heel nauw aan bij ervaringen van mensen en organisaties: de lessen uit de ontregeling en de diepere vragen die daaruit voortvloeien.

In de komende jaren gaat het Arminius Instituut onderzoeken hoe de Remonstrantse traditie een aanbod kan formuleren voor brede groepen van professionals: welke ondersteuning, opleiding of training hebben zij nodig voor de existentiële vragen van hun rol? We zoeken naar maatschappelijke impact door ons gedachtegoed van tolerantie, mildheid en vrijzinnigheid op andere wijzen naar voren te brengen.

Uit de consultatie met gemeenten:

- *Een concreet en overzichtelijk aanbod voor bijvoorbeeld huisartsen zou heel belangrijk kunnen zijn. Zij komen onvoldoende toe aan hun eigen verwerking van euthanasie en andere zeer relevante aspecten van hun werk.*
- *Zoek eens contact met de opleiding van godsdienstdocenten en laat hen aansluiten bij activiteiten van het Arminius Instituut: voor de inhoud van hun vak maar ook als reflectie op hun rol.*

Dit onderdeel is het meest exploratieve van de vier kwadranten: gericht om op de lange termijn Remonstranten zichtbaar te houden en te maken waar het in de samenleving gewenst en/of noodzakelijk is. Dit proces begint met het organiseren van een aantal pilots of try-outs:

- Workshop voor alumni en studenten die buiten de kerkelijk professies tóch een levensbeschouwelijke rol spelen (Welke dan? Hoe dan? Wat is er nodig/ Welke vragen leven daar?);
- We willen werken met een naar zijn aard of oorsprong christelijke organisatie waarbij ook veel niet-kerkelijke medewerkers werkzaam zijn. In welke taal bespreken zij ervaringen, beweegredenen, waarden en doelstellingen. Hoe kunnen we ook diegenen die zich niet tot de kerk aangetrokken voelen, de ondersteuning en basis geven voor het werk dat zij doen?
- Wat betekent deze tijd voor de professionals in 'van-huis-uit christelijke scholen' die hun missionaire doelstelling zijn verloren maar wel – in een seculiere omgeving – meerwaarde willen creëren (welke rol vrijzinnigheid, mildheid, tolerantie e.d. kunnen spelen) als identiteit of strategie van de instelling. Wat zijn mogelijke opleidingsprogramma's?
- Gesprekstafels over de rol die ons gedachtegoed kan spelen op het niveau van professionals in de zorg. Een sector waar zoveel levensvragen aan de orde zijn, de inzet in de afgelopen jaren zó groot was en de waardering alweer blijkt te vervagen? Dat kan bijvoorbeeld gaan om *Summer schools* over zingeving en professionaliteitsontwikkeling.

In het overleg met de studenten van het seminarium werd heel positief gereageerd op deze focus. Het gaat er volgens hen om dat we steeds beter vragen van mensen leren te articuleren, juist vanuit onze traditie. Het gaat om het herkennen van vragen van mensen. Als voorbeeld werd genoemd de twijfel van jonge mensen die ambitieus bij de overheid zijn gaan werken en merken dat in de Toeslagenaffaire een pijnlijk mensbeeld naar voren kwam. En niet alleen daar! Hoe ga ik om met de spanning tussen mijn bron en de werkelijkheid? Het gaat derhalve om het creëren van een actuele, urgente gevoeligheid van vragen van (groepen) mensen: hoe geef ik daar in mijn professie taal aan?

Het betreft dus enerzijds de vraag naar profilering, alsook de vraag hoe wij het beste een breed palet van (levensbeschouwelijke) professionals kunnen ondersteunen in een tijd van verharding. Verstaan wij de taal van de vragen naar zingeving welk voldoende? En hoe kunnen we daar vanuit een kenniscentrum/opleiding op inspelen?

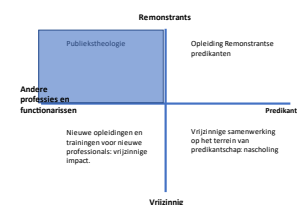
Tijdens de bespreking met het convent werd er gesproken over de waardengemeenschap in de doelgroep 'linksonder' en de geloofsgemeenschap rechtsboven. Hoe brengen we die bij elkaar? Hoe versterken de activiteiten en de mensen van de waardengemeenschap de geloofsgemeenschap? Kortom: hoe verbinden we die activiteiten en houden we de goede balans? Voor de één is het een ambitieus avontuur, voor de ander geldt: het is hoog tijd dat we dit gaan doen!

Het ligt voor de hand dat als er waarde wordt toegevoegd aan een organisatie buiten de Remonstranten, er ook een bijdragen tegenover staat. De externe werving van middelen is voor het kwadrant linksonder dan ook relevanter dan bij de andere kwadranten.

Het Arminius Instituut gaat voor een nadere uitwerking op zoek naar samenwerking binnen de Vrije Universiteit Amsterdam en – mede omdat we daar recent uitstekende ingangen hebben gekregen – de Faculteit Protestantse Theologie en Religiestudies (FPTR) te Brussel en de Radboud Universiteit te Nijmegen. Deze laatste partner heeft recent laten weten zeer geïnteresseerd te zijn in deze richting en daarover in gesprek te willen gaan.

Uit de consultatie met gemeenten: Het idee is bijzonder sympathiek. Er zal in de eerste jaren een haalbaarheidsanalyse moeten volgen: kunnen we een beter beeld krijgen? De financiering is natuurlijk ook een kwestie: moeten de kosten hiervan eenzijdig op de Remonstranten rusten of kan er via tarieven worden gefinancierd.

7. Publiekstheologie is de brug naar een breder publiek (linksboven)

Het Arminius Instituut ziet ook een belangrijke taak op het gebied van de publiekstheologie: het toegankelijk maken van nieuwe inzichten in de vrijzinnige theologie voor het bredere geïnteresseerde publiek van niet-theologen. Daarvoor wordt een planning gemaakt van zowel thema's als werkvormen (publiekspublicaties, seminars, webinars), vanaf het najaar 2022. Dit gebeurt in nauw overleg met andere relevante gremia van de Remonstrantse Broederschap via het platform InZicht. Daarbij kan ook gedacht worden aan een thematische meerjarenplanning voor de (remonstrantse en breed-vrijzinnige) beraadsdagen.

Uit de gemeenten:

- *Een inzichtelijk programma zou heel fijn zijn! Zijn er ook andere vormen dan lezingen of boekjes? Is er wellicht iets te doen met de afstudeerscripties van studenten?*

- *Pas op dat het programma vanuit het Seminarium naar leden te elitair wordt: toegankelijkheid is een groot goed.*

Ter voorbereiding van het programma voor publiekstheologie zal een survey onder de Remonstranten worden gehouden om tot een gedragen onderwerpselectie te komen.

Eventuele opbrengsten van deze activiteiten zullen toekomen aan het Seminariumfonds, ter ondersteuning van de niet geringe kosten van studenten van het seminarium.

8. Organisatie

De uitdagende en veelbelovende missie en visie van het Arminius Instituut, in combinatie met de kleinschaligheid van een specifieke remonstrantse opleiding en een krimpend remonstrants kerkgenootschap maken het Arminius Instituut in allerlei opzichten kwetsbaar. Daar staat tegenover dat remonstranten (samen met de doopsgezinden) in het landschap van vrijzinnigen de sterkste organisatie hebben en een eigen breed erkende theologie en traditie. In tijden van ontkerkelijking zonder een verlies van zingevingsvragen wordt dit profiel herkend.

Financiering. De financiering van het Arminius Instituut bestaat uit een basisbijdrage vanuit de rijksoverheid, een bijdrage van de remonstranten en bijdragen van deelnemers. De rijksbijdrage is een lumpsumbijdrage aan de VU die deze verder kan differentiëren in lijn met een eigen beleid op de ambtsopleidingen. De rijksbijdrage is bedoeld als basissubsidie voor de instandhouding van het seminarium en de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor het curriculum (wetenschappelijke overhead), de basis van de onderwijsactiviteiten en de wetenschappelijke bijdrage ten behoeve van facultaire activiteiten (promoties). Deze regeling wordt in 2022 geëvalueerd. Voornog gaat deze beleidsvisie van niet al te grote veranderingen uit.

De bijdrage van de remonstranten betreft vooral de vaste basis van de opleidingskosten (continuïteit curriculum, herziening, onderwijsgebonden onderzoek t.b.v. Remonstrantica/nascholing) en de praktische bijdragen/aanwezigheid van het Arminius Instituut aan de broederschap.

De bijdrage van de studenten bestaat uit collegegeld voor onderwijs en voor aan onderwijs gerelateerde uitgaven. In de afgelopen jaren zijn uitgaven en inkomsten uit balans geraakt door de forse instroom van studenten: met name de kosten van het proponentsexamen, de inzet van gastdocenten en de supervisie komen, naarmate meer studenten de opleiding volgen, steeds zwaarder op de exploitatie te rusten en zijn slechts zeer gedeeltelijk geraamd. In 2021 zijn de tarieven voor studenten aan het Arminius Instituut fors opgetrokken maar de realiteit leert dat we hier soms ook via beursachtige constructies in moeten gaan bijspringen indien we willen voorkomen dat de studenten voor de tweejarige studie een bedrag van ongeveer 7000 euro moeten gaan betalen. Wij zullen dus inkomsten uit de publiekstheologie en fondsenwerving moeten gaan genereren.

Het Instituut zal een traject van derde geldstroommiddelen gaan ontwikkelen, met een aanbod dat zich name richt aan de levensbeschouwelijke professionals buiten de kerk ('linksonder').

Bemensing. Een essentiële kwetsbaarheid is gegeven met de zeer bescheiden omvang van de staf. Momenteel is er slechts 1,7 fte beschikbaar voor de beschreven taken. Deze zijn verdeeld over 0,5 fte voor de hoogleraar, 0,5 fte voor de docent, 0,5 fte voor de wetenschappelijk coördinator en 0,2 voor de rector. Deze verdeling dateert van 2016 en is ongetwijfeld berekend op basis van de toen aanwezige aantal studenten.

Docenten geven niet 'alleen' hun vak: zij participeren in de verschillende vak- en onderzoeksgroepen, begeleiden afstudeerders, leiden seminariumbijeenkomsten, gaan op studiereizen mee en zijn vraagbaak voor studenten bijvoorbeeld ter zake van de stages. Uiteraard wordt gestimuleerd om ook nog onderzoek te doen en te publiceren maar de omvang van de aanstellingen is daarvoor in de praktijk beperkt. Niettemin benoemen we de functies hieronder wel via hun onderwijsspecialisatie

Een bijzonder aspect voor de komende planperiode is de **kwestie van de opvolging**. Vanaf 2026/27 komt langzamerhand de opvolging in beeld door pensionering van een aantal mensen in het Arminius Instituut. Er zal, zowel in onderwijs als onderzoek, vernieuwing en verversing nodig zijn, hetgeen zich vertaalt in de noodzaak tot het opleiden van nieuwe docenten en onderzoekers. Het Arminius Instituut zal intensiever aan de slag gaan met onderzoek (het hierboven voorgestelde onderzoek geeft daarvoor overigens een goede kapstok) om promoties te realiseren.

Om de ambities waar te kunnen maken zal het Arminius Instituut op termijn moeten worden versterkt met een **nieuwe docent/hoogleraar Remonstrantica**. De realiteit gebiedt te melden dat de benoemingseisen aan de universiteiten in de afgelopen jaren nogal fors zijn gestegen op het gebied van internationale publicaties. We zullen derhalve tijdig één of meer gepromoveerden moeten werven die in de sfeer van publicaties de benoembaarheid gaan aanvullen, teneinde om over enkele jaren de zittende hoogleraar te kunnen opvolgen. Hier is sprake van een 'dakpan-constructie': de vertrekkende hoogleraar in 2027 werkt de nieuwe docent/hoogleraar (en het nieuwe team) goed in, begeleidt in het behalen van de academische eisen, zet het nieuwe curriculum neer.

Eén docent is sinds 1 januari langdurig gedetacheerd bij de FTRS in Brussel en (wnd) rector/docent Peter Nissen heeft afscheid genomen. Ook daarvoor zullen aanvullingen moeten komen, zeker nu we met een nieuw curriculum een aantal onderdelen van de predikantsstudie gaan ontwikkelen. Tot slot zullen we de nieuwe activiteiten ('Linksonder') gaan ontwikkelen die op termijn ook weer additionele geldstromen moeten gaan opleveren.

Er zal derhalve tijdelijk – maar wel enkele jaren - extra ruimte moeten komen voor **twee docenten (idealiter samen ca 0,6 fte)** die het team nu versterken én de continuïteit van het Arminius Instituut waarborgen. Eén van hen kan dan te zijner tijd hopelijk doorstromen naar het hoogleraarschap en wordt geworven op Remonstrantica. In de tussenliggende jaren zal een publicatielijst moeten worden opgebouwd die voldoende academische grond geeft tot een benoeming.

Uit de gemeenten: Dit is een ingewikkeld spanningsveld. De kerk zoekt goede beroepsbeoefenaren en die eisen vallen niet helemaal samen met de publicatie-eisen van de universiteit. Academische omgeving is van groot belang, maar het moet wel voor kerkgangers toegankelijk blijven.

Wij gaan uit van de handhaving van de huidige studentenaantallen: een jaarlijkse instroom van circa 6 studenten, waarvan een deel werkzaam is in de geestelijke verzorging. Te grote schommelingen omlaag en omhoog zijn inefficiënt en verstorend. Voor het organiseren van deze stroom studenten, het onderwijsgebonden onderzoek voor nieuwe en bestaande vakken, de nascholing én de publiekstheologie is de handhaving van de wetenschappelijke **coördinatie** naar verwachting voldoende. Om dit alles in goede banen te leiden zal de komende jaren ook het zakelijk leiderschap (**rectoraat**) worden versterkt. Uiteindelijk komen deze taken weer bij de hoogleraar terug, na de transitie naar het nieuwe team.

Uiteindelijk zal per aanvang 2027 de basisformatie van het Arminius Instituut weer op het huidige niveau terugkeren (circa 1,6 fte). De uiteindelijke omvang van de formatie hangt ook af van de realisatie van een aanspreekbaar en financieel dekkend aanbod van nieuwe cursussen voor nieuwe doelgroepen ('linksonder'). In 2022 en 2023 wordt dit aanbod onderzocht en bezien in de gevraagde formatie. Een duidelijk evaluatiemoment eind 2023 zal dan helderheid moeten brengen of dit een haalbaar scenario is. Indien dit niet het geval is zal de formatie zo snel mogelijk naar het niveau van genoemde 1,6 worden teruggebracht. Met de Commissie tot de Zaken is expliciet afgesproken dat er hierbij sprake is van **twee scenario's**: een raming uitgaande van een succesvol aanbod aan nieuwe groepen en een scenario waarbij wordt terug gevallen op de basisformatie van ca 1,6 fte.

Tijdens de bespreking met het convent werd opgemerkt dat er een helder beeld moet komen van de ruimte en vraag in de (arbeids)markt in de toekomst. Daar wordt overigens aan gewerkt. Het dilemma is dat er én geïnvesteerd moet worden maar ook geen waterhoofd mag ontstaan. Uiteindelijk zal een bescheiden formatie en veel samenwerking – bijvoorbeeld met PTHU – volgens het convent het eindplaatje moeten vormen, passend bij een visie op de benodigde aantallen, rollen en verantwoordelijkheden. Opgemerkt zij dat alle afgestudeerden van de afgelopen jaren vrij gemakkelijk een baan hebben gevonden en dat er nu geen reden lijkt om de instroom te beperken.

Financiële aspecten van dit plan

Voor 2022 heeft de CoZa ingestemd met het beschikbaar stellen van de extra bijdrage van maximaal 62.500 euro, conform het mandaat van het CVO in november, op basis van concrete voorstellen. Het ziet ernaar uit dat een bijdrage in deze orde van grootte ook de komende jaren nodig zal zijn. Rond 2027 is de formatie weer terug op ongeveer het oude niveau.

Het ontwikkelen van een nieuw aanbod van nieuwe opleidingen voor nieuwe doelgroepen (linksonder) oriënteren wij ons op een heel concrete basis op een bijdrage aan de innovatieagenda van de Remonstranten. We gaan dit zoals hierboven aangegeven projectgewijs aanpakken: eind 2023 evalueren wij de kansen om dit cursusaanbod te realiseren, inclusief een substantiële financiële dekking uit deze activiteiten.

Hierbij geldt uiteraard een algemeen voorbehoud. De bijdrage van de Remonstranten aan het Arminius Instituut passen in de budgettaire mogelijkheden van de kerk. Daartoe zal ook de komende jaren overleg met de CoZa aan de orde blijven. Ook zijn andere omstandigheden – zoals de bij aanvang genoemde evaluatie van de financiering ambtsopleidingen vanuit het ministerie van OCW – hierbij van groot belang alsook de vraag of de instroom van de studenten kan worden gehandhaafd op het huidige niveau.